

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖНАРОДНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«МИКОЛАЇВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
роботи

«30»

серпня

Є. С. Полякова

2024 року

**МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ
ПРАКТИКИ «ФІНАНСИ»**

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ – ПЕРШИЙ (БАКАЛАВРСЬКИЙ)

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ - БАКАЛАВР

ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 07 УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 072 ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Миколаїв – 2024 рік

Затверджено на засіданні кафедри управління та адміністрування функцій обліку і оподаткування в системі фінансів, банківської справи та страхування.
Протокол № 1 від 30.08.2024 р.

Укладач: Полякова Є.С.

Методичний супровід програми навчальної практики (фінанси) для здобувачів освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування» всіх форм навчання / укл. Є. С. Полякова – М. : ВНЗ МТУ «Миколаївська політехніка, 2024. – 11 с. (Укр. мов.)

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма навчальної практики для здобувачів вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» ступеня вищої освіти «Бакалавр» денної форми навчання розроблена згідно з навчальним планом підготовки бакалаврів зазначеної спеціальності та відповідно до Положення про організацію практики здобувачів освіти ВНЗ МТУ «Миколаївська політехніка» від 03.08.2015 № 01/15, затвердженого наказом ректора від 31.08.2015 № 79. (зі змінами та доповненнями, редакція 5-2020, протокол Вченої ради ВНЗ МТУ «Миколаївська політехніка» № 05/20 від 24 грудня 2020 р. затверджених наказом ректора від 24 грудня 2020 року № 142).

Дана програма навчальної практики є основним навчально-методичним документом, що дає уяву про систему практичної підготовки (вид практик, тривалість, мету, завдання, фахові компетентності здобувачів вищої освіти та форми й методи контролю) здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» ступеня вищої освіти «Бакалавр» денної форми навчання.

Практика здобувачів вищої освіти є обов'язковим компонентом процесу підготовки бакалаврів з фінансів, банківської справи та страхування у вищому навчальному закладі. Практична підготовка здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» ступеня вищої освіти «Бакалавр» спрямована на їх ознайомлення зі специфікою майбутнього фаху, закріплення теоретичних знань, отриманих за час навчання, безперервність та послідовність набуття й удосконалення здобувачами вищої освіти практичних навичок і вмій.

Навчальна практика може проводитись у навчальних аудиторіях, комп'ютерних класах і лабораторії кафедри фінансів і кредиту.

Строки проведення практик визначаються навчальним планом, затвердженим ректором.

1. ВИД ПРАКТИКИ, ЇЇ ТРИВАЛІСТЬ, МЕТА, ЗАВДАННЯ, ФАХОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчальним планом передбачено наступні види практик (табл. 1.1) для здобувачів вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» ступеня вищої освіти «Бакалавр» денної форми навчання.

Таблиця 1.1

Види практик та особливості організації їх проведення для здобувачів вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» ступеня вищої освіти «Бакалавр» денної форми навчання

№ з/п	Вид і назва практики	Курс / семестр	Тривалість практики			Бази для проходження практики
			тижнів	годин	кредитів	
1	Навчальна практика «Фінанси»	2 / 4	4	120	4	Навчальні аудиторії, комп'ютерний клас, кафедра

Мета і завдання практики

Метою проходження практики є поглиблення теоретичних знань здобувачів вищої освіти в галузі фінансово-кредитних відносин, оподаткування, банківської і страхової справи, інвестиційної діяльності, статистики; оволодіння навичками практичної роботи в фінансовій сфері; формування у здобувачів вищої освіти професійних умінь прийняття оптимальних управлінських рішень, виходячи з умов господарювання в умовах ринкових відносин; виховання внутрішньої потреби постійного оновлення професійних знань і творчого їх застосування в практичній діяльності.

Завдання навчальної практики «Фінанси»:

- формування фахових здібностей на базі одержаних теоретичних знань із сутності фінансів, їх функцій і ролі, основних напрямів і здобутків фінансової науки, особливостей фінансового права й фінансової політики, змісту системи оподаткування й державних цільових фондів, сутності державного бюджету й бюджетної системи, бюджетного дефіциту й державного кредиту, особливостей організації місцевих фінансів, фінансів суб'єктів господарювання та фінансів домогосподарств, сутності й особливостей фінансового механізму страхового і фінансового ринку, змісту й інструментів фінансового менеджменту, особливостей міжнародних фінансів;
- набуття первинних професійних умінь і навичок із фінансів;
- виховання внутрішньої потреби постійного оновлення професійних знань і творчого їх застосування в практичній діяльності;

- формування здібностей критично осмислювати фінансові проблеми та обговорювати їх із висловленням власної думки.

У результаті проходження навчальної практики здобувач освіти повинен

знати: особливості професійних якостей фінансиста, характеристику основних фінансових професій; основні тези наукових здобутків у фінансовій науці, основних представників фінансової наукової думки; основи знань податкового законодавства та зміст податкового адміністрування; базові прийоми фінансової роботи на підприємстві; сутність, особливості, сучасного стану та перспективи розвитку страхового й фінансового ринків; основні проблеми сучасного розвитку міжнародних фінансів.

вміти: застосовувати практичні навички здійснення фінансової роботи; висловлювати власну думку з приводу фінансових проблем і ситуацій, презентувати особисту позицію з обґрунтуванням власних аргументів; досліджувати публічну інформацію щодо діяльності фінансових установ, аналізувати основні фінансові показники; аналізувати доходи і витрати домогосподарств, будувати бюджет домогосподарства, складати фінансовий план домогосподарства; застосовувати базові прийоми фінансового менеджменту в конкретних ситуаціях.

Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформовані в результаті освоєння освітнього компонента:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність спілкуватися державною та іноземною мовою.
- Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
- Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Здатність працювати автономно.
- Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
- Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.
- Здатність здійснювати ефективні комунікації.

У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

- Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
- Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи

отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

- Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.
- Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовою у професійній діяльності.
- Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.
- Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
- Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

Рекомендована структура (тематичний план) навчальної практики «Фінанси» наведена у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Структура (тематичний план) навчальної практики «Фінанси»

Назва тем	Кількість годин		
	Усього	у т. ч. робота	
		аудиторна	самостійна
1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	6	2	4
2. Становлення та розвиток фінансової науки	8	4	4
3. Фінансове право і фінансова політика	8	4	4
4. Податки. Податкова система	8	4	4
5. Бюджет. Бюджетна система	8	4	4
6. Бюджетний дефіцит	8	4	4
7. Державний кредит	8	4	4
8. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання	8	4	4
9. Соціальні позабюджетні фонди	8	4	4
10. Фінанси суб'єктів господарювання	8	4	4
11. Фінанси домогосподарств	8	4	4
12. Страхування. Страховий ринок	8	4	4
13. Фінансовий ринок	8	4	4
14. Фінансовий менеджмент	8	4	4
15. Міжнародні фінанси	8	4	4
Підведення підсумків	2	2	-
Разом	120	60	60

2. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Після закінчення терміну практики в установленій наказом ректора ВНЗ МТУ «Миколаївська політехніка» строк здобувачі вищої освіти звітують про її результати перед відповідальною кафедрою.

Форма контролю з навчальної практики («Фінанси») – диференційований

залік.

Формою звітності здобувача вищої освіти за навчальну практику є щоденник встановленої форми, який ведеться під час практики й систематично перевіряється керівником практики. Для ширшого висвітлення змісту навчальної практики здобувач вищої освіти крім такого щоденника може додатково вести щоденник у довільній формі із зазначенням дати й обсягу виконаних робіт. Після закінчення навчальної практики здобувачі вищої освіти здають щоденники викладачу-керівнику практики.

Звіти й щоденники з практик зберігаються на відповідальній кафедрі протягом трьох років у викладача-керівника практики або, в разі їх передачі актом передачі на зберігання, – у матеріально-відповідальній особи кафедри.

Методами контролю проходження навчальної практики «Фінанси» здобувачами вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» ступеня вищої освіти «Бакалавр» є: оцінювання викладачем, керівником практики від кафедри, виконання програми практики й ведення щоденника практики, а в разі необхідності – проведення зі здобувачем вищої освіти співбесіди;

Результати проходження здобувачем вищої освіти практики оцінюються за 100-бальною шкалою, 4-бальною шкалою і Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (ЄКТС). Чинні нормативні документи в сфері вищої освіти передбачають наступний варіант узгодження між зазначеними підходами до оцінювання та характеристику окремих позицій оцінювання (табл. 2.1).

Оцінка за навчальну практику включає:

- оцінку за проходження практики (виконання програми практики);
- оцінку за ведення щоденника;
- оцінку за результатами співбесіди зі здобувачем вищої освіти (у разі необхідності).

Таблиця 2.1

Довідник з розподілу оцінок

Оцінка (за національною шкалою) /	Мін. бал	Макс. бал
Національна диференційована шкала / National differentiated grade		
Відмінно / Excellent	90	100
Дуже добре / Very good	80	89
Добре / Good	65	79
Задовільно / Satisfactory	55	64
Достатньо / Enough	50	54
Незадовільно / Fail	35	49
Неприйнятно / Unacceptable	1	34
Національна недиференційована шкала / National undifferentiated grade		
Зараховано / Passed	50	100
Не зараховано / Fail	0	49
Шкала ЄКТС / ECTS grade		
A	90	100
B	80	89
C	65	79
D	55	64
E	50	54
FX	35	49
F	1	34

Діапазон розподілу балів оцінки навчальної практики з урахуванням ступеня виконання її програми, якості ведення щоденника, співбесіди (за необхідності), що дає змогу виявити обсяг теоретичних знань, первинних професійних умінь і навичок, отриманих здобувачем вищої освіти під час проходження практики, сумлінність його ставлення до виконання програми практики, наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Розподіл балів оцінки за навчальну практику здобувача вищої освіти денної форми навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» ступеня вищої освіти «Бакалавр»

Параметр оцінки (рекомендований діапазон оцінки в балах)	Результат оцінювання
Проходження практики (виконання програми практики) (0–50)	
Ведення щоденника практики (0–30)	
Співбесіда (за необхідності) (0–20)	
за 100-бальною шкалою за 4-бальною шкалою рейтинг ЄКТС	

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вовчак О. Д. Страхіві послуги : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. Д. Вовчак, О. І. Завійська. – Львів : Компакт- ЛВ, 2005. – 656 с.
2. Козьменко О. В. Страхування і страховий ринок : термінологія, законодавство і динаміка розвитку : монографія / О.В. Козьменко. – Суми : Ділові перспективи, 2006. – 68 с.
3. Меренгс Е. Лізинг в Україні / Е. Меренгс // Лізинг в Україні. – 2006. – № 1. – С.1–4.
4. Науменкова С. В. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / С. В. Науменкова, В. І. Міщенко. – Київ : Знання, 2010. – 532 с.
5. Смоляк В. А. Страхування : навч. посіб. / В. А. Смоляк, Є. Ю. Кузькін. – Харків : ІНЖЕК, 2007. – 272 с.
6. Страхування : підручник / під. ред. В.Д. Базилевича. – Київ : Знання, 2008. – 1019 с.
7. Страхування: теорія та практика : навч. посіб. / за ред. д.е.н., проф. Н. М. Внукової. – Харків : Бурун Книга, 2009. – 656 с.
8. Технологія лізингу : монографія / Н. Рязанова, Р. Іваненко, В. Різник [та ін.] ; за ред. Г. Т. Сенькович. – Київ : ЦНТ "Гопак", 2010. – 320 с.
9. Все про ломбарди України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lombard.org.ua>.
10. Дані фінансової звітності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>
10. Інтернет журнал зі страхування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forINSURER.com>.
11. Інформаційний портал Всеукраїнської Асоціації ломбардів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lombard.org.ua>.

12. Інформаційний портал Національної асоціації кредитних спілок України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unascu.org.ua>.
13. Інформаційно-аналітичний портал "Лізинг в Україні" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://leasinginukraine.com>.
14. Методичні рекомендації щодо порядку складання приміток до фінансової звітності банків України : Постанова Правління Національного банку України від 29.12.2015 р. № 965 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
15. Офіційний Веб-сайт Ліги страхових організацій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uainsur.com>.
16. Офіційний Веб-сайт Національної Асоціації Недержавних пенсійних фондів та Адміністраторів недержавних пенсійних фондів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.napfa.ukrnet.biz>.
17. Офіційний Веб-сайт Української Асоціації інвестиційного бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uaib.com.ua>.
18. Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua>.
19. Офіційний сайт Українського об'єднання лізингодавців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.leasing.org.ua>.
20. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uaib.com.ua>.
21. Офіційні Веб-сайти компаній з управління активами та інвестиційних компаній [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.prostobank.ua>
22. Офіційні Веб-сайти кредитних спілок [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://organizations.finance.ua>
23. Офіційні Веб-сайти лізингових компаній [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://investing.org.ua>.
24. Портал кращих інвестицій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kya.com.ua>.
25. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Постанова НБУ від № 368 28.08.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>.
26. Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: Постанова Правління Національного банку України від 24.10.2011 р. № 373 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
27. Про затвердження Ліцензійних умов провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльності з управління активами) : Розпорядження ДКЦПФРУ від № 341 26.05.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>.
28. Про затвердження Переліку внутрішніх положень та процедур кредитної спілки : Розпорядження Держфінпослуг № 116 від 11.11.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
29. Про затвердження Положення про здійснення компанією з управління

активами ІСІ професійної діяльності з управління активами ІСІ : Рішення ДКЦПФРУ від № 13 11.01.2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

30. Про затвердження Положення про порядок визначення вартості чистих активів інститутів спільного інвестування (пайових та корпоративних інвестиційних фондів) : Рішення ДКЦПФРУ від №201 02.07.2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
31. Про затвердження Положення про порядок надання фінансових послуг ломбардами : Розпорядження Держфінпослуг № 3981 від 26.04.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
32. Про затвердження Положення про порядок складання, формування та подання адміністратором недержавного пенсійного фонду звітності з недержавного пенсійного забезпечення : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України № 674 від 27.10.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
33. Про затвердження Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків : Постанова Правління Національного банку України від № 279 06.07.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
34. Про затвердження Положення про склад та структуру активів інституту спільного інвестування : Рішення ДКЦПФРУ №12 від 11.01.2002. р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
35. Про затвердження Положення про фінансові нормативи діяльності та критерії якості системи управління кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 16 січня 2004 року № 7 (із змінами і доповненнями, внесеними розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, від 17 грудня 2015 року № 3201) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>
36. Про затвердження Порядку обчислення та обліку прибутку (збитку) від інвестування активів недержавного пенсійного фонду : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України №424 від 02.04.2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
37. Про затвердження Порядку складання звітних даних страховиків : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринку фінансових послуг України № 39 від 03.02.2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
38. Про затвердження Порядку складання та подання звітності кредитними спілками та об'єднаними кредитними спілками до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України : Розпорядження Держфінпослуг № 177 від 25.12.2003 р. (із змінами і доповненнями, внесеними розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне

- регулювання у сфері ринків фінансових послуг, від 17 грудня 2015 року № 3201) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
39. Про затвердження Порядку складання та подання звітності ломбардами до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України: Розпорядження Держфінпослуг № 2740 від 04.11.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
  40. Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринку фінансових послуг України від № 3755 17.03.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua-info.biz>.
  41. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди) : Закон України від № 2299-III 15.03.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
  42. Про кредитні спілки : Закон України № 2908-III від 20.12.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
  43. Про недержавне пенсійне забезпечення : Закон України від 9 липня 2003 р. № 1057-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
  44. Про страхування : Закон України № 85/96-ВР від 07.03.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
  45. Про фінансовий лізинг : Закон України 723/97-ВР від 16.12.1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>
  46. Страхування України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstrahovanie.com.ua>.
  47. Україна Лізинг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrleasing.info>.